

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ข้อมติสมัชชา สิทธิมนุษยชน

ประจำปี 2567

โดย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ข้อมติสมัชชาสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๖๗
(ห้องย่อยที่ ๑ ประเด็นสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี)

ข้อมติเน้นย้ำการบูรณาการแนวทางสิทธิมนุษยชนเข้ากับการดำเนินงานด้านสภาพภูมิอากาศ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้มาตรการต่าง ๆ มีประสิทธิผล มีความเป็นธรรม และตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มมากขึ้น

ที่ประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ ห้องย่อยที่ ๑ สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้พิจารณา สถานการณ์และประเด็นท้าทายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในวิกฤติการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ โดยได้รับทราบว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น เกิดเหตุการณ์สภาพ อากาศสุดขั้วและระดับน้ำทะเลสูงขึ้นนั้น ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ของทั้งคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะสิทธิในชีวิต สุขภาพ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และการพัฒนา ทั้งยัง ส่งผลกระทบอย่างไม่ได้สัดส่วนต่อบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยงอยู่แล้ว เช่น เด็กและเยาวชน ผู้หญิง คนยากจน คนเผ่าพื้นเมือง คนพิการ ผู้สูงอายุ เกษตรกรและชาวประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

ที่ประชุมเห็นว่า หลักการสิทธิมนุษยชน สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี สิทธิในการพัฒนา และความ ยุติธรรมด้านสภาพภูมิอากาศ จะสามารถเป็นกรอบในการพิจารณาแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างมีส่วนร่วม และเกิดผลลัพธ์ที่เป็นธรรมและยั่งยืน

ที่ประชุมเห็นว่า ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) และความตกลงปารีส มีพันธกรณีในการดำเนินการลดก๊าซ เรือนกระจกและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขณะเดียวกันก็มีพันธกรณี ตามกฎหมายและความตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ในการที่จะเคารพ คุ้มครอง และเติมเต็ม สิทธิมนุษยชน รวมถึงป้องกันผลกระทบจากการดำเนินนโยบายและมาตรการด้านสภาพภูมิอากาศที่อาจส่งผล กระทบต่อสิทธิมนุษยชน

ที่ประชุมกังวลว่า โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่มุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจ อาจเพิ่มการปล่อยก๊าซ เรือนกระจก ทำลายสิ่งแวดล้อมและละเมิดสิทธิชุมชน อาทิ โครงการแลนด์บริดจ์ โครงการพัฒนานิคม อุตสาหกรรม นอกจากนี้ โครงการที่ออกแบบมาเพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น โครงการโรงไฟฟ้า นิวเคลียร์ โครงการเขื่อนผลิตไฟฟ้า รวมถึงโครงการพลังงานหมุนเวียน หรือโครงการที่มุ่งเน้นลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกด้วยการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ อาจนำไปสู่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิของชนพื้นเมืองและสิทธิชุมชนได้เช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ที่ประชุมจึงเสนอแนะแนวทางในการจัดทำกฎหมายและนโยบายด้าน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนฐานของสิทธิมนุษยชน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรมการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา แล้วแต่กรณี ดังนี้

๑. ด้านกระบวนการจัดทำกฎหมาย

ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมมากขึ้นในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเป็นพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน ผู้หญิง เกษตรกรในชนบท ชุมชนชายฝั่ง ชุมชนประมงพื้นบ้าน ชนเผ่าพื้นเมือง

๒. ด้านเนื้อหาของกฎหมาย

๒.๑ หลักการทั่วไป

๒.๑.๑ ควรบัญญัติรับรองหลักการสิทธิมนุษยชนและหลักการสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี สิทธิในสภาพภูมิอากาศที่ปลอดภัย สิทธิชุมชน สิทธิของคนรุ่นอนาคต ความเสมอภาคทางเพศ หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการระงับไว้ก่อน หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

๒.๑.๒ ควรบัญญัติรับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเต็มที่ เข้าถึงได้ง่าย เข้าใจง่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย

๒.๑.๓ ควรบัญญัติรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินงาน และการติดตามการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีกลไกและทรัพยากรที่เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงสำหรับทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยงและมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ควรมีตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและรายงานการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน

๒.๒ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เสนอให้มีการบัญญัติในเรื่องต่อไปนี้

๒.๒.๑ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทายมากขึ้นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเน้นการลดที่แหล่งกำเนิด

๒.๒.๒ ยอมรับและให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ของชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจก

๒.๒.๓ ทบทวนการนำกลไกตลาดคาร์บอนมาใช้ โดยเฉพาะคาร์บอนเครดิต ซึ่งถูกวิจารณ์ว่าไม่นำไปสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้จริง เอื้อให้เกิดการฟอกเขียว และเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการแย่งชิงทรัพยากรที่ดินและป่าไม้จากชุมชนท้องถิ่น

๒.๒.๔ กำหนดให้มีการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐอนุญาตให้เอกชนดำเนินการ โดยอาจรวมเป็นส่วนหนึ่งในระบบการประเมินผลกระทบที่มีอยู่ โดยเฉพาะการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA หรือ EHIA)

๒.๒.๕ ให้มีการประเมินผลกระทบสิทธิมนุษยชนของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะโครงการลดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน

๒.๓ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสนอให้มีการบัญญัติในเรื่องต่อไปนี้

๒.๓.๑ การประเมินความเสี่ยงและการจัดทำแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศและจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงให้คำนึงถึงมิติทางเพศสภาพ

๒.๓.๒ กระจายอำนาจและทรัพยากรให้ท้องถิ่นในการจัดทำแผนและดำเนินการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศแต่ละพื้นที่

๒.๓.๓ พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าและระบบจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกคน

๒.๔ การเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยา เสนอให้มีการบัญญัติในเรื่องต่อไปนี้

๒.๔.๑ รับรองสิทธิของประชาชนในการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการฟ้องคดีแบบกลุ่ม ทั้งนี้ จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปด้วย เพื่อรับรองและเอื้ออำนวยต่อการใช้สิทธิในการฟ้องคดีดังกล่าว

๒.๔.๒ กำหนดความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัทและอุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมาก ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ รวมถึงกำหนดให้การตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) เป็นภาคบังคับ

๒.๔.๓ กำหนดกลไกคุ้มครองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงมาตรการคุ้มครองจากการถูกฟ้องคดีปิดปาก (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPP)

๒.๕ กลไกสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย เสนอให้มีการบัญญัติในเรื่องต่อไปนี้

๒.๕.๑ กลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสภาพภูมิอากาศ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของคณะกรรมการหรือรูปแบบอื่น ควรเป็นกลไกที่ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง

๒.๕.๒ กำหนดให้รัฐสภามีส่วนในการกำกับดูแลการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำรายงานการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัว และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อรัฐสภาอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

ข้อมติสมัชชาสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๖๗
(ห้องย่อยที่ ๒ ประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม)

ข้อมตินี้มุ่งเน้นผลักดันและเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความยุติธรรม
ในการสร้างหลักประกันการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน (Access to Justice for All)
เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม
กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ที่ประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ ห้องย่อยที่ ๒ ประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา นักวิชาการ และภาคีเครือข่าย ได้พิจารณาสถานการณ์ และประเด็นท้าทายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นธรรร่วมกัน ซึ่งมีสถานการณ์ที่สำคัญโดยสรุปในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๗ ดังนี้

แม้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมถึงปญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และหลักการด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้บุคคลได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ด้วยการจัดระบบ บริหารงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ มีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย เป็นกลาง เป็นธรรม สะดวกรวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ หากแต่สภาพความเป็นจริงของสังคม กลับพบว่า ยังคงมีเหตุการณ์ ความรุนแรงจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด อาทิ การซ้อมทรมาน เกณฑ์ภายในค่ายทหาร การทรมานผู้ต้องหาด้วยวิธีการต่าง ๆ และการปล่อยปละละเลยให้การดำเนินคดีล่าช้า จนคดีขาดอายุความ ทำให้ความจริงไม่ปรากฏ ผู้กระทำความผิดลอยนวล ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา อย่างเหมาะสม รวมถึงการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย หรือการมีอิทธิพลอยู่เหนือกฎหมาย จึงส่งผลให้ ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประกอบกับจากสถิติเรื่องร้องเรียน และติดตามสถานการณ์สิทธิในกระบวนการยุติธรรมปรากฏว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ กสม. ได้รับเรื่อง ร้องเรียนประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมจำนวน ๑๘๘ เรื่อง ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบสถิติระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๗ สิทธิในกระบวนการยุติธรรมถือว่าเป็นประเด็นที่มีการร้องเรียนติดอันดับหนึ่งในสาม ของทุกปีงบประมาณ ย่อมเป็นการยืนยันว่าสถานการณ์ของสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย กำลังเผชิญกับวิกฤตศรัทธา ประสบปัญหาอุปสรรคและความท้าทายที่ถาโถมเข้ามาทั้งในแง่กระบวนการ ตรากฎหมาย การบังคับใช้ ตลอดจนการทบทวนและประเมินความจำเป็นของกฎหมาย เพื่ออำนวยความยุติธรรม ให้เกิดขึ้นจริง

อย่างไรก็ตาม หากทุกภาคส่วน **เข้าใจ**และตระหนักถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๘ และหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ง. กรอบการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

รวมถึงปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และหลักการด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ประชาชนย่อมสามารถเข้าถึงความเป็นธรรมและได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมในขั้นต้นก่อนการพิจารณาคดีที่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้น การขับเคลื่อนการทำงานของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความร่วมมือ ติดตาม สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทย ทั้งในส่วนของการจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์การตรากฎหมายฉบับนั้น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เป็นไปโดยเสมอภาค โปร่งใส เป็นกลาง เป็นธรรม ทั้งถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ย่อมเป็นหลักประกันและรับรองการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับประชาชนอย่างยั่งยืน

จึงมีข้อเสนอแนะและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

๑. การร่วมพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นหลักประกันและรับรองการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นธาร

๑.๑ ตร. โดยการสนับสนุนของ กสม. และภาคีเครือข่าย ขับเคลื่อนแผนพัฒนาสถานีตำรวจไปสู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิประชาชน ทั้งด้านกายภาพ การอำนวยความสะดวก และทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐ

๑.๒ ตร. โดยการสนับสนุนของกระทรวงยุติธรรม สภานายความ กสม. และภาคีเครือข่ายพัฒนาแนวทางเพื่อให้ผู้ต้องหาในคดีอาญาต้องมีทนายความตั้งแต่ชั้นจับกุม ตลอดทั้งการได้รับคำปรึกษาจากทนายความที่มีคุณภาพ รวมถึงต้องมีทนายความร่วมในการสอบสวนทุกขั้นตอน

๑.๓ กสม. ร่วมกับ ตร. สำนักงานอัยการสูงสุด และภาคีเครือข่าย จัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ภายใต้การคำนึงถึงหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) โดยเฉพาะการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการพิจารณา ในชั้นจับกุม ชั้นสืบสวนสอบสวน และชั้นศาล เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

๑.๔ กสม. ร่วมกับ ตร. และภาคีเครือข่ายพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการสอบสวนเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานสอบสวน รวมถึงสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่พนักงานสอบสวน โดยกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานสอบสวนเป็นตำแหน่งควบที่สามารถปรับระดับเพิ่มสูงขึ้นตามสายงาน

๑.๕ กสม. ร่วมกับภาคีเครือข่าย จัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของรัฐที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล เช่น กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติการรักษา

ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา
คดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๒. การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทรมานและการ กระทำใ้บุคคลสูญหาย

๒.๑ กสม. ร่วมกับภาคีเครือข่าย เฝ้าระวังและติดตามการปฏิบัติต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมตัว
การจับกุม การคุมขัง และจำคุก ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อป้องกันการทรมานและการกระทำที่
โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการบังคับให้บุคคลสูญหาย

๒.๒ กสม. ร่วมกับภาคีเครือข่าย ติดตามการจัดทำอนุบัญญัติและปัญหาอุปสรรคจากการบังคับใช้
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน ฯ โดยเฉพาะการบันทึกภาพและเสียง การเก็บรักษา การแจ้ง
การควบคุมตัวไปยังพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง และการพัฒนาระบบ มาตรการ รวมทั้งแนวทาง
การเยียวยาผู้เสียหาย

๒.๓ กสม. ร่วมกับภาคีเครือข่าย สนับสนุนรัฐบาลในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของ
อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Optional
Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or
Punishment: OPCAT) โดย กสม. ได้พัฒนาแนวทางการจัดตั้งกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (National
Preventive Mechanism: NPM) รวมทั้งมาตรฐานการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขัง เพื่อแสดงความพร้อมในการทำหน้าที่
เป็นกลไก NPM ในอนาคต

๒.๔ กสม. ร่วมกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย
กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาระบบ มาตรการและแนวทางการตรวจสอบและการให้
ความเห็นทางการแพทย์และนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกกระทำ
ทรมานและสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลได้

๒.๕ กสม. ร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความ และภาคีเครือข่าย พัฒนาเครือข่าย
ประชาชนเฝ้าระวังการกระทำทรมาน ตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน ฯ

ข้อมติสมัชชาสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๖๗ (ห้องย่อยที่ ๓ ประเด็นสิทธิผู้สูงอายุ)

**ข้อตินี้มุ่งเน้นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ
ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีหลักประกันรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข**

ที่ประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ ห้องย่อยที่ ๓ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐ ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ได้พิจารณาสถานการณ์และประเด็นท้าทายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นสิทธิผู้สูงอายุ โดยสรุปได้ว่า สังคมไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (complete aged society) และสัดส่วนประชากรที่เป็นผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราเร่งเนื่องจากอายุขัยเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นและอัตราการเกิดลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีช่องว่างในการประกันสิทธิพื้นฐานให้กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักประกันรายได้และการใช้ชีวิตในบ้านหรือชุมชนเดิมให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตามหลักการมีอิสรภาพในการพึ่งพาตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี กล่าวคือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เผชิญความไม่มั่นคงในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากขาดหลักประกันรายได้ในวัยสูงอายุ รายได้หลังเกษียณไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และขาดการเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุ ในขณะที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงแข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน แต่อาจขาดโอกาสการเข้าถึงการทำงานและการมีรายได้ที่เหมาะสม อันอาจเกิดจากทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับการทำงานในวัยหลังเกษียณโดยเห็นว่าเป็นวัยที่ควรพักผ่อน หรือเห็นว่าผู้สูงอายุอ่อนแอ มีความเปราะบาง และไม่มีศักยภาพหรือคุณค่าทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ การที่ผู้สูงอายุจะสามารถใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างอิสระจำเป็นต้องได้รับการดูแลสภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัย การเข้าถึงบริการสุขภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ แม้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ปรารถนาที่จะเลือกใช้ชีวิตสูงวัยอยู่ที่บ้าน หรือในชุมชนที่พักอาศัยเดิมของตนเองหรือที่ตนเลือก แต่มีผู้สูงอายุจำนวนค่อนข้างน้อยที่ได้อยู่อาศัยในบ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อีกทั้งการใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงอายุยังมีข้อจำกัด เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะยังไม่เหมาะสม ครอบคลุม สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพและมีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต จำเป็นต้องมีการจัดบริการผู้ดูแล การดูแลระยะยาว และการรักษาแบบประคับประคอง (palliative care) ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดี ยั่งยืน และพึ่งพาตนเองได้

ตามหลักการและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่ประชุมจึงมีฉันทามติว่า การมีหลักประกันรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคม อย่างมีความสุข (Ageing in Place)^๑ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน จึงมีมติ ดังนี้

๑. รัฐต้องประกันสิทธิของผู้สูงอายุ

๑.๑ รัฐต้องสนับสนุนให้มีอนุสัญญาหรือมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในทุกมิติ และป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ (age discrimination)

๑.๒ ในระหว่างที่ยังไม่มีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิผู้สูงอายุ รัฐบาลต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยนำมิติด้านผู้สูงอายุ มาประกอบการดำเนินการ พร้อมทั้งรายงานผลเฉพาะเรื่องผู้สูงอายุไว้ในรายงานที่เสนอต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาดังนั้น ๆ ด้วย

๒. รัฐต้องประกันสิทธิเกี่ยวกับหลักประกันรายได้ให้กับทั้งผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้สูงอายุในอนาคต

๒.๑ ผู้สูงอายุต้องมีสิทธิในการมีมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ

๒.๑.๑ ให้ พม. กค. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ โดยคำนึงถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ความเปราะบาง และความยั่งยืนทางการคลัง

๒.๑.๒ ให้ กค. รง. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการออมภาคบังคับที่เหมาะสมสำหรับแรงงานนอกระบบรวมทั้งแรงงานอิสระ และมีมาตรการส่งเสริมการสร้างระบบการออมระยะยาวเพื่อชีวิตหลังเกษียณงาน เช่น สลากสะสมทรัพย์เพื่อเงินออมยามเกษียณ (หวยเกษียณ) การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการออม

๒.๒ ผู้สูงอายุต้องได้รับการคุ้มครองทางสังคม

ให้ กค. พม. มท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัด “ระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้น”^๒ ให้ครอบคลุมประชากรวัยทำงานทุกคน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

^๑ ในบริบทนี้ Ageing in Place หมายถึง การที่ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุ และบริบทของพื้นที่

^๒ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๕ มติ ๓. “หลักประกันรายได้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ” เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยมีมติ ๓. ระบุความหมายของระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้นว่า “บำนาญชั้นที่ ๑ การมีบำนาญพื้นฐานรายเดือนที่เพียงพอต่อการดำรงชีพที่ผู้สูงอายุทุกคนได้รับ ที่คำนึงถึงเส้นความยากจน สภาพเศรษฐกิจและสถานะการคลังของประเทศ เพื่อเป็นโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมที่รองรับสำหรับทุกคน บำนาญชั้นที่ ๒ เมื่อประชาชนเข้าสู่วัยทำงานมีรายได้ รัฐมีระบบส่งเสริมการออมภาคบังคับ โดยเป็นการสะสมเงินเข้ากองทุน และรัฐร่วมสมทบ และบำนาญชั้นที่ ๓ เสริมความมั่นคงในชีวิตด้วยการออมเพิ่มเติมโดยประชาชนเอง ซึ่งเป็นการออมภาคสมัครใจ รวมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการจัดบริการสังคมที่ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย แรงงานนอกระบบ และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ภายใต้สถานการณ์ค่าครองชีพสูง อาทิ ค่าอาหาร ที่อยู่อาศัย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

และพัฒนากลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในระบบการคุ้มครองทางสังคม

๒.๓ ผู้สูงอายุต้องมีสิทธิในการมีงานทำ

ให้ รง. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสิทธิในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงกฎหมายแรงงานในการส่งเสริมการจ้างงานและการจ้างงานใหม่ รวมทั้งขยายอายุการทำงานของผู้สูงอายุในภาครัฐและเอกชน เพื่อความมั่นคงในการทำงานและจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ และมีมาตรการเชิงบวกในการจ้างงานผู้สูงอายุ เช่น ให้เงินอุดหนุนนายจ้าง (subsidize)

๓. รัฐต้องประกันสิทธิของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข (Ageing in Place) เพื่อสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

๓.๑ ให้ พม. มท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บรรจุนโยบายเรื่องการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุให้อยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข (Ageing in Place) ไว้ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ และแผนงานทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด และถึงระดับท้องถิ่น

๓.๒ ให้ มท. เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการให้ผู้สูงอายุอยู่ในบ้านที่เหมาะสมและปลอดภัย รวมทั้งปรับปรุงแวดล้อมที่ส่งเสริมการเข้าถึงสถานที่และบริการสาธารณะของผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) โดยเน้นความสะดวก ปลอดภัย และเหมาะสม เช่น การปรับปรุงทางเดินราวจับ ประตูให้ใช้งานง่าย และพัฒนาบริการขนส่งสาธารณะที่รองรับความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางสังคมและการใช้ชีวิตในชุมชนอย่างเต็มที่ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและทบทวนกฎระเบียบให้เหมาะสม

๓.๓ ให้ มท. กค. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณในการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนได้ตามมาตรฐานและเปิดให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการ

๓.๔ ให้ สธ. มท. พม. ศธ. สปสช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุน อปท. ให้บริการสาธารณสุขและสังคมแบบองค์รวมอย่างมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทั้งระบบส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค ระบบการรักษายาบาล ระบบการฟื้นฟูสุขภาพ การดูแลระยะกลาง การรักษาแบบประคับประคอง และการดูแลระยะท้าย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถจากไปอย่างสงบและมีคุณภาพชีวิตที่ดีจนถึงวาระสุดท้าย

ปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ เป็นต้น และพัฒนาในส่วนของการจัดให้มีเงินทดแทนการขาดรายได้สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอย่างเหมาะสม”

ที่ สม ๐๗๐๑/๒๕

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ผลการประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมติสมัชชาสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็น

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้จัดประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล ประจำปี ๒๕๖๗ ณ ศูนย์ประชุม วายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทารา ไทฟ์ ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ เพื่อรับฟังความคิดเห็น จากองค์กรภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญและแสวงหาแนวทางร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมีภาพรวม ผลการประชุม และข้อพิจารณา ดังนี้

๑. ภาพรวม

ในปี ๒๕๖๗ กสม. ได้กำหนดประเด็นสิทธิมนุษยชนที่จะขับเคลื่อนในการประชุมสมัชชา สิทธิมนุษยชนร่วมกับภาคีเครือข่าย ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี ๒) สิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม และ ๓) สิทธิผู้สูงอายุ โดยได้มีกระบวนการปรึกษาหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบ สถานการณ์ปัญหาและร่วมกันกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับการส่งเสริมและ ค้ำครองสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียม โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ ๑,๐๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ นักเรียน นักศึกษา สื่อมวลชน ตลอดจน ผู้แทนจากองค์การระหว่างประเทศ

๒. ผลการประชุม

ที่ประชุมได้รับรองข้อมติในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็นข้างต้น ดังนี้

๒.๑ สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี

๑) ให้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงาน ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเป็นพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน ผู้หญิง เกษตรกรในชนบท ชุมชนชายฝั่ง ชุมชนประมงพื้นบ้าน ชนเผ่าพื้นเมือง เป็นต้น

/๒) เนื้อหาของ...

๒) เนื้อหาของกฎหมายควรรับรองหลักการสิทธิมนุษยชนและหลักการสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยา ตลอดจนกำหนดให้มีกลไกสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย เช่น กลไกคณะกรรมการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เป็นต้น

๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๑) กสม. และภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นหลักประกันและรับรองการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นธาร อาทิ ขับเคลื่อนแผนพัฒนาสถานีตำรวจรวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการสอบสวนเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิประชาชน พัฒนาแนวทางให้ผู้ต้องหาในคดีอาญามีทนายความตั้งแต่ชั้นจับกุม จัดทำข้อเสนอแนะภายใต้หลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๒) กสม. และภาคีเครือข่ายร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย อาทิ เฝ้าระวังและติดตามการปฏิบัติต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมตัว ติดตามการจัดทำอนุบัญญัติและปัญหาอุปสรรคจากการบังคับใช้กฎหมาย สนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ พัฒนาการให้ความเห็นทางการแพทย์และนิติวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกกระทำทรมาน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายประชาชนเฝ้าระวังการกระทำทรมาน

๒.๓ สิทธิผู้สูงอายุ

๑) สนับสนุนให้มีอนุสัญญาหรือมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในทุกมิติและป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ ขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยนำมิติด้านผู้สูงอายุมาประกอบการดำเนินการ

๒) ให้ประกันสิทธิเกี่ยวกับหลักประกันรายได้ให้กับทั้งผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้สูงอายุในอนาคต อาทิ การมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ การออมภาคบังคับที่เหมาะสม การจัด “ระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้น” ให้ครอบคลุมประชากรวัยทำงานทุกคน ตลอดจนส่งเสริมสิทธิในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงกฎหมายแรงงาน ขยายอายุการทำงานของผู้สูงอายุ จัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุและมีมาตรการเชิงบวกในการจ้างงานผู้สูงอายุ

๓) ให้ประกันสิทธิของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข (Ageing in place) เพื่อสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยบรรจุเป็นนโยบายในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินการให้ผู้สูงอายุอยู่ในบ้านหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยตามหลักอารยสถาปัตย์ ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณและให้เอกชนสามารถดำเนินการเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุได้

/ตามมาตรฐาน...

ตามมาตรฐาน รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการสาธารณสุขและสังคมแบบองค์รวม
อย่างมีส่วนร่วม ครอบคลุมทั้งการส่งเสริม ป้องกันและรักษา

ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

๓. ข้อพิจารณา

กสม. และภาคีเครือข่าย ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน จะร่วมกัน
ขับเคลื่อนประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้ง ๓ ประเด็นข้างต้นให้ประสบผลเป็นรูปธรรม ในการนี้ กสม. จึงขอความร่วมมือ
จากรัฐบาลสั่งการไปยังหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือกับ กสม. และภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อน
ประเด็นดังกล่าวภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
ของประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง มีประสิทธิผล เพื่อการมีชีวิตที่ดีและมีศักดิ์ศรียิ่งขึ้นต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๘ (ศรัทธาวุฒิ)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๐

ที่ สม ๐๗๐๑/๑๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ผลการประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมติสมัชชาสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็น

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้จัดประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล ประจำปี ๒๕๖๗ ณ ศูนย์ประชุม วายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทารา ไหล่ ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ เพื่อรับฟังความคิดเห็น จากองค์กรภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญและแสวงหาแนวทางร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมีภาพรวม ผลการประชุม และข้อพิจารณา ดังนี้

๑. ภาพรวม

ในปี ๒๕๖๗ กสม. ได้กำหนดประเด็นสิทธิมนุษยชนที่จะขับเคลื่อนในการประชุมสมัชชา สิทธิมนุษยชนร่วมกับภาคีเครือข่าย ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี ๒) สิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม และ ๓) สิทธิผู้สูงอายุ โดยได้มีกระบวนการปรึกษาหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบ สถานการณ์ปัญหาและร่วมกันกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับการส่งเสริมและ ค้ำครองสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียม โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ ๑,๐๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ นักเรียน นักศึกษา สื่อมวลชน ตลอดจน ผู้แทนจากองค์การระหว่างประเทศ

๒. ผลการประชุม

ที่ประชุมได้รับรองข้อมติในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็นข้างต้น ดังนี้

๒.๑ สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี

๑) ให้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงาน ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเป็นพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน ผู้หญิง เกษตรกรในชนบท ชุมชนชายฝั่ง ชุมชนประมงพื้นบ้าน ชนเผ่าพื้นเมือง เป็นต้น

/๒) เนื้อหาของ...

๒) เนื้อหาของกฎหมายควรรับรองหลักการสิทธิมนุษยชนและหลักการสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยา ตลอดจนกำหนดให้มีกลไกสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย เช่น กลไกคณะกรรมการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เป็นต้น

๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๑) กสม. และภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นหลักประกันและรับรองการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นธาร อาทิ ขับเคลื่อนแผนพัฒนาสถานีตำรวจรวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการสอบสวนเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิประชาชน พัฒนาแนวทางให้ผู้ต้องหาในคดีอาญามีทนายความตั้งแต่ชั้นจับกุม จัดทำข้อเสนอแนะภายใต้หลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๒) กสม. และภาคีเครือข่ายร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย อาทิ เฝ้าระวังและติดตามการปฏิบัติต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมตัว ติดตามการจัดทำอนุบัญญัติและปัญหาอุปสรรคจากการบังคับใช้กฎหมาย สนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ พัฒนาการให้ความเห็นทางการแพทย์และนิติวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกกระทำทรมาน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายประชาชนเฝ้าระวังการกระทำทรมาน

๒.๓ สิทธิผู้สูงอายุ

๑) สนับสนุนให้มีอนุสัญญาหรือมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในทุกมิติและป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ ขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยนำมิติด้านผู้สูงอายุมาประกอบการดำเนินการ

๒) ให้ประกันสิทธิเกี่ยวกับหลักประกันรายได้ให้กับทั้งผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้สูงอายุในอนาคต อาทิ การมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ การออมภาคบังคับที่เหมาะสม การจัด “ระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้น” ให้ครอบคลุมประชากรวัยทำงานทุกคน ตลอดจนส่งเสริมสิทธิในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงกฎหมายแรงงาน ขยายอายุการทำงานของผู้สูงอายุ จัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุและมีมาตรการเชิงบวกในการจ้างงานผู้สูงอายุ

๓) ให้ประกันสิทธิของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข (Ageing in place) เพื่อสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยบรรจุเป็นนโยบายในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินการให้ผู้สูงอายุอยู่ในบ้านหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยตามหลักอารยสถาปัตย์ ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณและให้เอกชนสามารถดำเนินการเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุได้

/ตามมาตรฐาน...

ตามมาตรฐาน รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการสาธารณสุขและสังคมแบบองค์รวม
อย่างมีส่วนร่วม ครอบคลุมทั้งการส่งเสริม ป้องกันและรักษา

ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

๓. ข้อพิจารณา

กสม. และภาคีเครือข่าย ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน จะร่วมกัน
ขับเคลื่อนประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้ง ๓ ประเด็นข้างต้นให้ประสบผลเป็นรูปธรรม ในการนี้ กสม. จึงขอความร่วมมือ
จากวุฒิสภาขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพ เพื่อการมีชีวิตที่ดีและมีศักดิ์ศรี
ยิ่งขึ้นต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๘๘ (ศรัทธาวุฒิ)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๐

ที่ สม ๐๗๐๑/๑๕

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ผลการประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมติสมัชชาสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็น

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้จัดประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล ประจำปี ๒๕๖๗ ณ ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทารา ไอล์ ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญและแสวงหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมีภาพรวม ผลการประชุม และข้อพิจารณา ดังนี้

๑. ภาพรวม

ในปี ๒๕๖๗ กสม. ได้กำหนดประเด็นสิทธิมนุษยชนที่จะขับเคลื่อนในการประชุมสมัชชาสิทธิมนุษยชนร่วมกับภาคีเครือข่าย ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี ๒) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และ ๓) สิทธิผู้สูงอายุ โดยได้มีกระบวนการปรึกษาหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบสถานการณ์ปัญหาและร่วมกันกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียม โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ ๑,๐๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ นักเรียน นักศึกษา สื่อมวลชน ตลอดจนผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ

๒. ผลการประชุม

ที่ประชุมได้รับรองข้อมติในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็นข้างต้น ดังนี้

๒.๑ สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี

๑) ให้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและแผนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเป็นพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน ผู้หญิง เกษตรกรในชนบท ชุมชนชายฝั่ง ชุมชนประมงพื้นบ้าน ชนเผ่าพื้นเมือง เป็นต้น

/๒) เนื้อหาของ...

๒) เนื้อหาของกฎหมายควรรับรองหลักการสิทธิมนุษยชนและหลักการสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยา ตลอดจนกำหนดให้มีกลไกสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย เช่น กลไกคณะกรรมการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เป็นต้น

๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๑) กสม. และภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นหลักประกันและรับรองการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นอาทิ ขับเคลื่อนแผนพัฒนาสถานีตำรวจรวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการสอบสวนเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิประชาชน พัฒนาแนวทางให้ผู้ต้องหาในคดีอาญามีทนายความตั้งแต่ชั้นจับกุม จัดทำข้อเสนอแนะภายใต้หลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๒) กสม. และภาคีเครือข่ายร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย อาทิ เฝ้าระวังและติดตามการปฏิบัติต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมตัว ติดตามการจัดทำอนุบัญญัติและปัญหาอุปสรรคจากการบังคับใช้กฎหมาย สนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ พัฒนาการให้ความเห็นทางการแพทย์และนิติวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกกระทำทรมาน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายประชาชนเฝ้าระวังการกระทำทรมาน

๒.๓ สิทธิผู้สูงอายุ

๑) สนับสนุนให้มีอนุสัญญาหรือมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในทุกมิติและป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ ขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยนำมิติด้านผู้สูงอายุมาประกอบการดำเนินการ

๒) ให้ประกันสิทธิเกี่ยวกับหลักประกันรายได้ให้กับทั้งผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้สูงอายุในอนาคต อาทิ การมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ การออมภาคบังคับที่เหมาะสม การจัด “ระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้น” ให้ครอบคลุมประชากรวัยทำงานทุกคน ตลอดจนส่งเสริมสิทธิในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงกฎหมายแรงงาน ขยายอายุการทำงานของผู้สูงอายุ จัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุและมีมาตรการเชิงบวกในการจ้างงานผู้สูงอายุ

๓) ให้ประกันสิทธิของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข (Ageing in place) เพื่อสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยบรรจุเป็นนโยบายในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินการให้ผู้สูงอายุอยู่ในบ้านหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยตามหลักอารยสถาปัตย์ ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณและให้เอกชนสามารถดำเนินการเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุได้

/ตามมาตรฐาน...

ตามมาตรฐาน รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการสาธารณสุขและสังคมแบบองค์รวม
อย่างมีส่วนร่วม ครอบคลุมทั้งการส่งเสริม ป้องกันและรักษา

ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

๓. ข้อพิจารณา

กสม. และภาคีเครือข่าย ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน จะร่วมกัน
ขับเคลื่อนประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้ง ๓ ประเด็นข้างต้นให้ประสบผลเป็นรูปธรรม ในการนี้ กสม. จึงขอความร่วมมือ
จากสภาผู้แทนราษฎรขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพ เพื่อการมีชีวิตที่ดีและมีศักดิ์ศรี
ยิ่งขึ้นต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๘ (ศรืทธาวุฒิ)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๐

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี
(อาคารบี) ฟังก์ชันใต้ ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

 0-2141-3800, 0-2141-3900 saraban@nhrc.or.th

 สายด่วนร้องเรียน 1377 (ในเวลาราชการ)